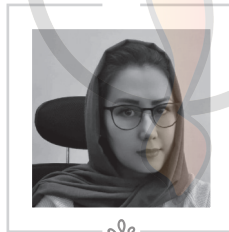

مشارکت سیاسی زنان در توسعه و صلح پایدار از منظر شهید مزاری

بنیاد اندیشه
مرزییه محمدی
تأسیس ۱۳۹۴

مقدمه

بحث از تکریم و مقام والای انسانی زنان و نقش آنان در فرآیندهای مختلف صلح‌سازی و توسعه سیاسی در کلام رهبر شهید استاد مزاری جایگاه رفیعی داشته است. ایشان به مناسبت‌های مختلف دستاوردهای زنان و شهدای آنان را ستوده‌اند. حال در این مقاله با به کارگیری روش تحلیل گفتمان به دنبال یافتن جایگاه زنان در رابطه با توسعه پایدار و صلح دائمی و قطع جنگ در کلام شهید وحدت ملی هستیم. در فرمایشات شهید وحدت ملی در ستایش و توصیف و تکریم جایگاه زنان خط فکری واحدی مشاهده می‌شود. یافته‌ها و تفسیرها حاکی از آن است که با توجه به

تحلیل گفتمانی؛ بیانات و فضای عقیدتی و اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی این رهبر بزرگ- که اسلام در رأس آن جای دارد- می‌توان بر عظمت مقام و منزلت زنان و تجلیل از دستاوردهای سیاسی و اجتماعی آن‌ها در بیانات ایشان به صورت مداوم با مقولاتی چون ارزش‌های اسلامی، انسانیت، آزادی، برابری، شجاعت، حق و حتی تکلیف مشارکت سیاسی در تعیین سرنوشت خود تأکید کرد و در همه شئون زندگی فردی، اجتماعی و سیاسی، زنان را باید عهده‌دار وظیفه در عرصه‌های متفاوت ساخت.

تأمین عدالت اجتماعی و حقوق شهروندی از اصول

نیروی فعال و خستگی‌ناپذیر در رشد، شکوفایی و بالندگی کشور به خصوص در حوزه‌های سیاسی و اجتماعی نقش تعیین‌کننده‌ای دارند. در این راستا استاد مزاری به کسب دانش و مهارت، خودباوری زنان و سهم‌گیری پررنگ و معنادار بانوان کشور در پالیسی‌ها و برنامه‌های ملی اهتمام و توجه داشتند؛ زیرا توجه به نیازها و مسائل زنان و یافتن راهکارهایی جهت افزایش انگیزه و تقویت، احساس ارزشمندی که لازمه آن توانمندسازی زنان می‌داند و در ابعاد مختلف سیاسی و اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مهم است. استاد شهید به این باور بودند که بدون تساوی حقوق زنان و مردان در تمام نهادهای سیاسی و اجتماعی در یک جامعه، رسیدن به جامعه‌ای توسعه یافته ناممکن است.

۱. نقش و جایگاه سیاسی زنان در بازتولید نظام عادلانه در اندیشه شهید مزاری

اگرچه مجموعه مقالات و نوشته‌هایی که درباره اندیشه‌ها و مبارزات سیاسی و اجتماعی شهید مزاری انتشار یافته است، نگاهی بیندازیم یا به سخنان بزرگان و اندیشمندانی که درباره سجایای فکری و اخلاقی ایشان سخن می‌گویند، گوش فرا دهیم؛ بدون شک «جایگاه زنان در اندیشه شهید مزاری» یکی از عناوینی است که بازتابی گسترده یافته است و مسئله‌ای است که نشان دهنده مقام بالایی زن در اندیشه آن بزرگمرد میدان اندیشه و عمل بوده است.

حضور سیاسی و اجتماعی فعال زنان در دیدگاه شهید مزاری که نیمی از جمعیت کشور است که همگام و همدوش با مردان در مبارزات سیاسی و اجتماعی برای رسیدن به حقوق و آرمان‌هایشان تلاش کرده‌اند و رنج دیده‌اند، یک اصل انسانی و انکارناپذیر است. در باور این رهبر بزرگ که خود عالم دینی نیز بودند؛ زن و مرد به صورت مساوی می‌توانند از حقوق اسلامی و انسانی خویش برخوردار باشند و این مهم بیان‌گر اصل‌های حق آزادی، حق انتخاب کردن و انتخاب شدن و حق برابری زنان و مردان است. همچنین این‌که تمام نعمات دنیوی و اخروی که برای مردان فراهم شده برای زنان نیز است و هیچ‌گونه تبعیضی میان آنان نیست. حقوق زن در اسلام

اساسی و حیاتی در اندیشه شهید مزاری در جامعه انسانی به حساب می‌آید، لذا ایشان برای تحقق این اهداف بزرگ، حتی جان خود را نیز در جهت بازتولید و توسعه یافتن عدالت اجتماعی در جامعه افغانستان هزینه کرد. میراث و اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی ماندگار این شهید و الامقام‌الگوی بسیاری از سیاستمداران کشور است. سیاست راهبردی و ملی‌گرایانه شهید مزاری می‌تواند گفتگوهای صلح را از به بن‌بست نجات دهد و همبستگی ملی و سیاسی را در میان اقوام کشور تحقق ببخشند. هدف اصلی جنبش جریان عدالت‌خواهی که توسط شهید مزاری و یارانش بنیان‌گذاری شد مبارزه با تبعیض، بی‌عدالتی و استبداد و تأمین عدالت و آزادی و پایبندی به ارزش‌ها و تعالیم اسلامی و اخلاقی بوده است و این اندیشه برای همیشه یک اندیشه پویا و زنده برای ایجاد حکومتی مرفه و انسان‌مدار و حق‌محور است و زنان نقش به‌سزایی در فرآیند توسعه دارند؛ بنابراین، یکی از مهم‌ترین معیارها جهت سنجش درجه توسعه‌یافتگی یک کشور، میزان اهمیت و اعتباری است که زنان می‌توانند نقش معنادار در آن کشور را دارا می‌باشند.

اکنون تغییر نگاه و جهان‌بینی نظام‌های سیاسی و اجتماعی بیشتر به سوی توانمندی زنان معطوف شده است؛ زیرا امروزه، برای تحقق توسعه اجتماعی، تسریع فرآیندهای توسعه اقتصادی و محقق شدن عدالت اجتماعی، باید به زنان به‌عنوان نیروی فعال و سازنده نگریسته شود و در عمل هم همین‌گونه است؛ اما در افغانستان به دلیل فقر فرهنگی و اقتصادی و نگاه سنتی و زن‌ستیز به زنان، نیم‌پیکره فعال اجتماع را که زنان تشکیل می‌دهند در رنج هستند و از حقوق سیاسی و اجتماعی خویش برخوردار نیستند و هنوز نتوانسته‌اند به جایگاه مناسب خود در اجتماع و تصمیم‌گیری‌ها دست یابند. قالب‌های سنتی جامعه منجر به نادیده گرفتن یا کم‌ارزش شدن نقش زنان شده است. در اندیشه شهید مزاری توسعه یک اجتماع حاصل مشارکت همه اقشار، مخصوصاً زنان است و نقش زنان اگر مورد توجه قرار گیرد، می‌تواند به مثابه نیروی فعال و پویا در تحکیم بنیادهای توسعه سیاسی و نظام اجتماعی عدالت‌محور باشند. اساساً زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت،

شامل یک سری از حقوق عام و خاص است که در واقع حقوق عام همان حقوقی است که به عنوان انسان بماهو انسان میان زنان و مردان مشترک اند. این حقوق شامل حقوق اقتصادی، حقوق سیاسی، حقوق خانواده و... که انتظار می‌رود به همه این حقوق بها داده شود.

در ادامه به چند مورد از نقش برجسته و حضور فعال سیاسی و اجتماعی زنان و برخورداری از حقوق برابر و مساویانه زنان در سخنرانی‌های شهید استاد عبدالعلی مزاری و بنیان‌گذار عدالت اجتماعی در افغانستان اشاره می‌شود: استاد شهید در مورد نقش زنان در قیام سوم حوت کابل علیه نظامیان شوروی و حزب دموکراتیک خلق چنین می‌فرماید: «آنچه که به ما گزارش داده‌اند، نقش بیشتر را هم در اینجا خواهران انجام دادند. این عجیب بود بعد متأسفانه پس از ۱۴ سال مبارزه و جهاد و زجر و تکلیف، تعدادی از رهبران می‌گویند: نصف از جمعیت زنان حق ندارند برای سرنوشت‌شان حرف بزنند، ولی وقتی این‌ها در پاکستان و اروپا نشسته بودند، این خواهران قهرمان این حرکت را به وجود آوردند و مردم کابل جوشیدند. به ما گفته‌اند صحت و سقمش را نمی‌دانم که از خواهران در جاده می‌بیند چادرش را گرفته به سر یک افسر افغانی انداخته بوده و گفته بود، تو غیرت افغانی‌ات را فراموش کرده‌ای، این چادر ما را تو سربکن و سلاح‌ات را بده که ما از خود دفاع بکنیم. من معتقد هستم که این حرکت، ۱۳۹۴ حرکت سرنوشت‌ساز بود و ما باید از این روزها تجلیل کنیم.»

در جای دیگر استاد شهید مزاری در قسمت حل جنگ و بحران کشور و سهم مساویانه و عادلانه زنان و مردان در نظام سیاسی و اجتماعی و هم‌چنین برگزاری انتخابات آزاد و سالم و نفی هرگونه انحصارطلبی قدرت سیاسی چنین بیان داشتند: «ما تنها راه حل مسئله افغانستان را در انتخابات می‌دانیم... ما معتقدیم که انتخابات باید کاملاً آزاد باشد و همه مردم افغانستان بتوانند در آن شرکت کنند. ما سیستم انحصار را به هر شکل و شیوه آن رد می‌کنیم و طرفدار شرکت کلیه مردم افغانستان اعم از زن، مرد، پیر، جوان و... برای تعیین سرنوشت سیاسی‌شان هستیم. این عادلانه نیست که مردان حق شرکت در انتخابات داشته باشند؛ ولی زنان از این حق مسلم انسانی

اسلامی‌شان محروم باشند، همه حق دارند که در انتخابات شرکت کنند.» حمایت از حقوق زنان و طرح مشارکت آنان که بیش از بیست سال پیش با ابتکار عالمانه، بشردوستانه، ترقی‌خواهانه و دموکراتیک استاد شهید عبدالعلی مزاری به میان آمده بود؛ منجر شد که حقوق زنان در توافق‌نامه کنفرانس صلح بن درج و در متن قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان جنبه حقوقی و اجرایی پیدا کند.

ماده ۲۲ قانون اساسی افغانستان تأکید می‌کند: «اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجایب مساوی می‌باشند و هر نوع تبعیض بین اتباع افغانستان ممنوع است» و در ماده ۳۳ قانون اساسی افغانستان آمده است که «تمامی اتباع افغانستان از حق انتخاب کردن و انتخاب شدن برخوردار می‌باشند». در ماده ۶۷ که مربوط به شرایط کاندیدای ریاست جمهوری است، آمده است که «کاندید باید تبعه افغانستان، مسلمان و متولد از والدین افغان باشد و تابعیت کشور دیگری را نداشته باشد»؛ بنابراین می‌بینیم که با داشتن شرایط عمومی، هیچ منعی برای کاندید شدن زنان برای این پست وجود ندارد. همچنین در ماده ۷۲ برای عضویت زنان در کابینه نیز هیچ محدودیتی مطرح نشده و فقط شرط تابعیت افغانی مطرح شده است (مقصودی، ۱۳۹۰: ۱۹۶). استاد مزاری در سخنرانی‌های خود همواره اشاره داشتند که زنان حق انتخاب شدن و انتخاب کردن را دارند و در مقام ریاست جمهوری را نیز دارند که باید عملاً از آن بهره‌مند گردند. حضور شخصیت‌های مختلف زن به حیث عضو شورای مرکزی حزب وحدت اسلامی افغانستان و صفوف پایین حزب وحدت گواهی بر همین مدعی است. صدها دختر و زن با همین باورهای اسلامی، ملی، مدنی و انسان‌دوستانه استاد مزاری در زیر چتر حزب وحدت و سایر نهادهای مستقل اجتماعی، مدنی، فرهنگی و غیره به آگاهی و پویایی رسیدند و هم‌اکنون در جامعه مسئولیت‌های مهمی بردوش دارند. شهید وحدت ملی اعتقاد داشتند که در راستای توانمندسازی زنان افغانستان به یک الگوی مناسب عملیاتی به عنوان یک پیش‌نیاز ضرورت است. گسترش تشکل‌های زنان، گامی مفید و مؤثر برای افزایش حضور

و مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی و بهبود و تثبیت جایگاه زنان است که منجر به توجه مسئولان مربوطه می‌شود. اجرایی شدن نقش زنان در فرآیند توسعه سیاسی و اجتماعی، نیازمند فرهنگ‌سازی و ایجاد بسترهای مناسب و لازم است.

۲. مشارکت فعال و معنادار زنان در فرآیند شکل‌گیری توسعه پایدار در جامعه انسانی

توسعه پایدار دارای ویژگی‌های برجسته است که برای زنان بسیار نویدبخش است. نخست این‌که توسعه پایدار به مسائل زنان و بهبود دسترسی‌های زنان و توزیع عادلانه منابع و فرصت‌ها توجه دارد. دومین ویژگی برجسته توسعه پایدار آینده‌نگری و دوراندیشی آن است، گذشته زنان به ویژه در افغانستان با هیچ واژه‌ای به خوبی مردسالاری توضیح داده نمی‌شود؛ اما در توسعه پایدار قرار بر این است که گذشته نابرابر به آینده‌ای برابر تبدیل شود.

سومین ویژگی توسعه پایدار آموزش و پرورش توانایی‌های افراد است. بدین ترتیب، به بار آوردن استعدادها و هفته انسان‌ها هدف اصلی برنامه‌های توسعه پایدار است (حافظیان، ۱۳۸۵: ۳۹). برابری جنسیتی و توانمندی زنان از جمله اهداف هشتگانه‌ای است که سند توسعه هزاره سوم ملل متحد نیز دنبال می‌کند. افغانستان هم از جمله کشورهایی است که این مهم را در افق سند صلح و انکشاف ملی دنبال می‌کند. در ماده ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان: «دولت به ایجاد جامعه مرفه و مترقی بر اساس عدالت اجتماعی، حفظ کرامت انسانی، حمایت حقوق بشر، تحقق دموکراسی، تأمین وحدت ملی، برابری بین همه اقوام و قبایل و انکشاف متوازن در همه مناطق کشور مکلف می‌باشد». تمام موارد ذکر شده در این ماده قانون اساسی، همان باورهای شهید وحدت ملی درباره عدالت اجتماعی و رفاه مردم افغانستان است. زنان بیش از هر گروه اجتماعی دیگری در معرض سرکوب استعدادها و قابلیت‌های نهفته خویش در طی جنگ‌های خانمان‌سوز در کشور قرار داشته‌اند.

شهید مزاری همواره به عدالت اجتماعی، حقوق

شهروندی و سهم فعال همه افراد جامعه فارغ از رنگ، نژاد و زبان و جنسیت تأکید می‌ورزید؛ بنابراین در عصر کنونی نیز نمی‌توان از عدالت اجتماعی و توسعه اقتصادی سخن گفت مگر آن‌که شاخص ارتقای حقوق و مشارکت زنان مدنظر قرار گیرد. یکی از شاخص‌های تأثیرگذار بر روی مشارکت سیاسی و اقتصادی زنان، آموزش و توانمندسازی آنان است. به هر میزان بر روی آموزش و مهارت‌آموزی زنان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری شود، اثر مستقیم و غیرمستقیم بر روی مشارکت اقتصادی و سیاسی کشورها دارد. به باور شهید مزاری پیشبرد توسعه به سمت عدالت و برابری و مشارکت و حمایت از زنان در طرح‌های انکشاف یک اصل مهم است، فقر و نابرابری مانع پیشرفت و ثبات اقتصادی است و در این شرایط زنان در معرض بیکاری، شرایط متزلزل و عدم حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی قرار می‌گیرند.

بسیاری از زنان افغانستان در فقر زندگی می‌کنند و فقر موجود در زنان حاکی از شکست سیاست‌های توسعه است؛ زیرا این سیاست‌ها سرمایه‌گذاری لازم را برای مشارکت زنان نکرده است. در جامعه سنتی افغانستان متأسفانه عدم آگاهی و سطح پایین سواد و باورهای فرهنگی مرتبط با جنسیت، پایبندی به سنت‌های مردسالارانه میزان توانمندی و مشارکت زنان در عرصه تصمیم‌گیری سیاسی و ایفای نقش در فرآیند توسعه یا فتگی را کاهش می‌دهد. واقعیت موجود در افغانستان نشان از آن دارد که علی‌رغم اعلامیه‌ها و بیانیه‌ها و تأسیس نهادها و سازمان‌های مختلف در تحقق حقوق زنان و علی‌رغم هزینه‌های قابل توجه، زنان از مسائل و مشکلات ناشی از فقر اقتصادی و فقر فرهنگی در رنج هستند. برای از بین بردن فقر؛ فرصت مشارکت فعال و اشتغال زنان باید به صورت مساوی مهیا و آماده شود و شهید وحدت ملی، اولین سیاستمدار کشور است که در کلام و اقدامات سیاسی و اجتماعی‌شان، توانمندسازی و افزایش فرصت زندگی برای زنان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. زنان با حمایت حزب وحدت با سازمان‌ها و ساختارهای محلی و ملی شروع به فعالیت کردند و گام‌های مهمی برای آگاهی زنان برداشتند.

با افزایش مشارکت زنان در اشتغال، دسترسی مادران و

دختران به فرصت‌های آموزشی بیشتر می‌شود و موجب تقویت حس استقلال و تأثیر آن در افزایش تصمیم‌گیری‌های زنان در خانواده می‌شود. در سطح روستاها هر چه آموزش بیشتر باشد و تجزیه شغلی افزایش یابد و زنان همراه با مردان در استفاده از تکنولوژی‌های جدید مربوط به زراعت و صنایع دستی، آموزش‌های لازم را ببینند، باعث رشد اقتصادی کشور خواهند شد. در سطح شهرها هر چه زنان، تحصیلات عالی و تخصص داشته باشند و تخصص‌های لازم جهت کسب مشاغل بالاتر را کسب کنند، شرایط بهتری در اقتصاد کشور ما ایجاد خواهد شد. به طور کلی اگر از بعضی تنگ‌نظری‌ها به زنان که در جامعه ما وجود دارد، بگذریم؛ شرایط تا حدودی برای مشارکت زنان در صحنه‌های مختلف توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراهم است که با توجه جدی‌تر دولت در این زمینه و آگاهی و حرکت خود زنان، این نیروی بالقوه به کار گرفته خواهد شد تا بتوانیم گامی در جهت توسعه برداریم.

۳. عدالت اجتماعی؛ مقدمه‌ای برای صلح سازی و نقش اساسی زنان در اعمار صلح

تأمین عدالت اجتماعی و حقوق شهروندی همه شهروندان ساکن در افغانستان، از اصول اساسی و حیات‌بخش در اندیشه شهید مزاری به حساب می‌آید؛ لذا ایشان از تمام توان ۱۳۹۴ فکری و از سرمایه سیاسی و اجتماعی که داشت استفاده کرد و در جهت بازتولید و توسعه یافتن گستره عدالت اجتماعی در افغانستان مقاومت کرد و تا پای جان ایستاد. به بیان دیگر تمام آرمان شهید مزاری و خط‌مشی سیاسی و اجتماعی ایشان، ایجاد جامعه‌ای عادلانه بر محور و مدار وحدت ملی، عدالت اجتماعی و حقوق شهروندی است. بنیان‌گذاری جنبش عدالت اجتماعی از ابتکارات و سیاست خلاقانه شهید وحدت ملی است که صدای عدالت‌خواهی ایشان برای احقاق حقوق از دست رفته اقلیت‌ها؛ خود تلاشی برای ایجاد عدالت و نفی انحصارگرایی است. از دیدگاه شهید مزاری انحصار قومی و مذهبی و انحصارگرایی و تمرکز بر قدرت مطلق سیاسی و اقتصادی از مردم افغانستان ملتی محروم می‌سازد،

نه یک شهروند پویا. برای قائل شدن حقوق شهروندی برای تمام افراد جامعه، شرط اصلی استقرار حکومتی است که در آن اراده مردم حاکم است، نه اراده شخص یا گروه خاص. منطق حکومت‌داری خوب و نظام سیاسی دموکراتیک ایجاب می‌کند که حکومتی برآمده و منتخب از آراء شهروندان و بر اساس معیارهای اسلامی و انسانی که تأمین‌کننده حقوق مدنی و سیاسی تمام اتباع افغانستان باشد، یعنی اراده جمعی و خرد سیاسی، اداره کشور را به دست گیرد. برای استقرار حکومتی با این مشخصات و رسیدن به تحقق صلح پایدار و دائمی، ختم منازعه و عدم اقدام مسلحانه برای شروع گفتگوهای صلح پایدار یک اصل اساسی و نیاز مبرم جامعه انسانی برای زیست جمعی و حیات سیاسی است. شهید وحدت ملی همواره در بیانات خود به «کنار گذاشتن سلاح جنگ و حمایت از وحدت ملی و گسترش عدالت اجتماعی در سطوح مختلف جامعه» اشاره داشتند. پایبندی به وحدت ملی به عنوان یک اصل، حمایت از تکثر قومی و مذهبی، عدم انحصار قدرت، از مبانی تحقق صلح و ختم منازعه طولانی مدت است که در اندیشه والای این شهید بزرگوار از فوریت اساسی و اولویت اعمار استقرار صلح و ثبات سیاسی در افغانستان به عنوان خانه مشترک همه اقوام است. تأکید و اصرار رهبر شهید؛ به نقش بنیادین زنان در موضوعات کلان سیاسی و اجتماعی مانند گستره عدالت اجتماعی، توسعه سیاسی و صلح‌سازی در جامعه، از آنجا به روشنی درک می‌شود که در دوران حیات سیاسی شان، زنان رانده شده در پستوهای خانه‌ها و حاشیه‌های جامعه را که توسط حکام مستبد قبلی حاکم بر سرنوشت شهروندان افغانستان طرد شده بودند، شهید مزاری این زنان را از حاشیه اجتماع به متن تحولات اجتماعی و سیاسی آورد و نقش تعیین‌کننده در حیات سیاسی و اجتماعی شان را در تحکیم استقرار صلح پایدار مهم می‌دانستند.

ایشان بعد از شروع به فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی خویش همواره نظریات سازنده درباره تأمین حقوق زنان از دیدگاه دین مبین اسلام ارائه می‌دادند؛ بنابراین، بعد از تأسیس حزب وحدت اسلامی در بامیان و استقرار حزب در غرب شهر

عرصه‌های سیاسی و اجتماعی با وجود موانع جدی و مشکلات فراوان حضور فعال در نهادینه‌سازی فرهنگ دموکراسی و نظام سیاسی نقش چشم‌گیری دارند؛ اما این دستاوردها هنوز به دلیل گرفتار بودن افغانستان در دام جنگ، منازعه طولانی مدت و رفتارهای خشونت‌آمیز و تسلط گروه‌های افراطی و تروریستی همچنان شکننده و ناپایدار است.

زنان افغانستان نگران‌اند تا بار دیگر طالبان از مسیر صلح وضعیت زنان را در کشور مجدد به سیری نزولی سوق ندهند. این نگرانی با توجه به رفتارهای خشونت‌آمیز علیه زنان کارمند در ارگان‌های دولتی و نهادهای مدنی و رسانه‌ها دور از ذهن نیست. حضور موفق زنان در جامعه ارتباط مستقیمی با ثبات سیاسی و نظام عادلانه دارد. در پرتو عدالت اجتماعی و مشارکت همه‌اقتشار جامعه می‌توان بر تبعیض غلبه کرد و جامعه آزاد و دموکراتیک بر مبنای برابری همه شهروندان تأسیس کرد و در این مهم، نهضت‌های زنان و اقدامات قاطع آنان می‌تواند در تأمین صلح نقش مهمی همچون دوران جهاد و مقاومت ایفا کند.

۴. کلام پایانی

شهید مزاری با تکیه بر شناخت و آگاهی عمیقی که از تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی افغانستان داشت همواره بر اصل وحدت ملی، گستره عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و مشارکت فعالانه زنان دوشادوش مردان در صحنه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تأکید داشتند. در حالی که دستاوردهای مهمی در دو دهه گذشته برای زنان محروم افغانستان کسب شده است؛ اما چالش‌ها و فشارهای بسیاری نیز هنوز به صورت حل نشده باقی مانده است. رهبران سیاسی باید از فعالیت و نقش زنان در تشکیلات سیاسی و اقتصادی حمایت کنند. نقش زنان در فرآیند تحقق صلح در نظر گرفته شود و موجبات حضور گسترده‌تر آنان در فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی فراهم شود.

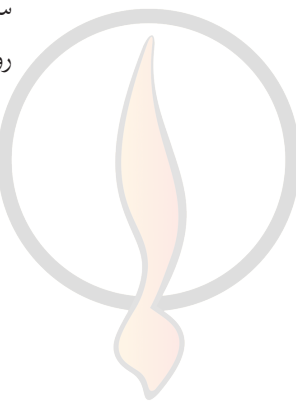
رابطه میان حضور و مشارکت زنان در روند توسعه و استقرار صلح پایدار و میزان موفقیت توسعه‌یافتگی و استقرار صلح رابطه‌ای دوسویه است و به‌طور متقابل به تقویت

کابل کارهای عملی زیادی را در این باره به نفع زنان در چوکات حزب وحدت اسلامی انجام داده است و نهادهای گوناگون اجتماعی و فرهنگی زنان را در کنار حزب ایجاد و فعال کرده‌اند. زنان با نقش تعیین‌کننده و فعال خویش در سطوح رهبری حزب وحدت حضور معنادار و فعال داشتند و عملاً به تعداد ۱۲ نفر زن تحصیل‌کرده را در عضویت شورای مرکزی حزب وحدت اسلامی افغانستان شامل کرد.

کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو و پروتکل‌های الحاقی آن به حمایت از حقوق قربانیان جنگ‌های مسلحانه می‌پردازند. اعلامیه حقوق بشر اسلامی نیز بر یکسان بودن زن و مرد در حیثیت انسانی تصریح کرده است؛ بنابراین، گروه طالبان که مدعی پیروی از دین اسلام هستند باید بر رعایت این اصول در پیشبرد پروسه صلح پایبند باشند؛ اما متأسفانه ایدئولوژی دینی طالبان تنها یک نگاه افراطی جهت تداوم جنگ و خشونت است. ساختار اسلام ناب بر عدالت و رعایت حقوق برابر افراد بنا شده است و آیه شریف قرآن کریم: «یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا ان اکرکمکم عندالله اتقیکم.» که در ابتدای اعلامیه اسلامی حقوق بشر نیز ذکر شده گواه پذیرفتن اصل تساوی و شرافت انسانی بدون هرگونه تبعیض از لحاظ رنگ، نژاد، زبان یا جنسیت از سوی اسلام است. نگاه شهید مزاری به مسئله صلح و حکومت‌داری، نگاه حقوق بشری و بشردوستانه است و با اعلامیه جهانی حقوق بشر و اعلامیه حقوق بشر در اسلام (اعلامیه قاهره) که به اصل رعایت حقوق بشر و لزوم حفظ کرامت انسانی تأکید می‌کند ارتباط موضوعی مهمی دارد. زنان در شرایط جنگ و درگیری‌های مسلحانه بیش‌ترین آسیب‌رانی بینند و قربانیان اصلی جنگ و خشونت هستند.

اسناد کلیدی حقوق بشر شامل اعلامیه جهانی حقوق بشر و کنوانسیون حذف تمام شکل‌های تبعیض علیه زنان، بر حمایت از حقوق زنان در شرایط منازعه و استقرار صلح تأکید می‌ورزد؛ اما گروه طالبان نسبت به این رویکرد از خود مقاومت نشان می‌دهند. زنان افغانستان در طی دو دهه استقرار نظام دموکراسی برای احقاق حقوقشان تلاش‌های زیادی انجام داده‌اند و به دشواری تمام به این دستاوردها دست یافته‌اند و در

یکدیگر می‌پردازند؛ بنابراین هم مشارکت افزون‌تر زنان فعال و معنادار در روند توسعه جامعه انسانی موجب گسترش و تعمیق تحقق صلح دائمی و ثبات سیاسی کشوری می‌شود و هم گسترش توسعه و تحقق صلح بر مبنای عدالت اجتماعی، فرصت‌ها و امکانات تازه‌ای را برای پیشرفت و توسعه در اختیار زنان قرار می‌دهند. به امید روزی که در این کشور به جای تبعیض، عدالت گسترش یابد و در عوض ترویج افراط‌گرایی در ابعاد مختلف؛ بازتولید فرهنگ منطق اعتدال‌گرایی، عقلانیت سیاسی و ارزش‌های حقوق بشری و تکریم کرامت انسانی حاکم شود.

بنیاد اندیشه
تأسیس ۱۳۹۴

منابع

۱. اعلامیه حقوق بشر اسلامی، (قاهره).
۲. قانون اساسی افغانستان، مصوب ۱۳۸۲.
۳. حافظیان، م. ح. و کولایی، ا. (۱۳۸۵)، نقش زنان در توسعه کشورهای اسلامی، پژوهش زنان، دوره ۴، شماره ۱ و ۲.
۴. مجموعه سخنرانی‌های رهبر شهید استاد عبدالعلی مزاری، در مناسبت‌های مختلف، در سال‌های ۱۳۷۱-۱۳۷۳.
۵. مقصودی، م. غله‌دار، س. (۱۳۹۰)، مشارکت سیاسی زنان افغانستان در ساختار قدرت پس از حادثه ۱۱ سپتامبر، فصلنامه علمی-پژوهشی علوم سیاسی و روابط بین‌الملل.